

3. Kysymys asumisratkaisujen edistämisestä

Asia: Kehitysvammaisten asumisratkaisujen edistäminen valtion tukimahdollisuuksia hyödyntäen

Kysymme, että voisiko Pohteen vammaisneuvosto tehdä aluehallitukselle aloitteen siitä, että Pohde käynnistää selvityksen valtion tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista asumisratkaisujen toteuttamiseen? Aloite edistää yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueen ja Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen välillä.

Kehitysvammaliitto on julkaissut asiasta selvityksen 11.12.2025:

”Ympäristöministeriön ja Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen rahoittama ja Kehitysvammaliiton toteuttama monipuolinen selvitys kehitysvammaisten ihmisten asumisen nykytilasta ja tulevaisuuden suunnista on valmistunut. Selvityksen mukaan nykyinen asumispalvelurakenne ei mahdollista riittävästi yksilöllistä asumista ja myös tuetussa asumisessa on kehitettävää. Selvityksessä laadittiin myös hyvinvointialueille malli asumisen suunnitteluun kehitysvammaisten ihmisten tarpeisiin.

Yhä useampi kehitysvammaisista ihmisistä haluaa asua tavallisessa asunnossa, mikä onnistuu kotiin saatavan ja lähiympäristön tuen avulla. Asuminen tavallisilla asuinalueilla sekä laitoshoidosta luopuminen ovat myös valtion vammaispoliittisena tavoitteena. YK:n vammaissopimus korostaa itsenäisen elämän tukemista ja valinnanvapautta asumisessa. Maamme laitoksissa on kuitenkin edelleen kehitysvammaisia ihmisiä, joista osa lapsia. Suurin osa asumispalvelujen piirissä asuu ryhmäkodeissa.

Kehitysvammaisten ihmisten yksilöllinen asuminen -hankkeessa selvitettiin haastattelujen ja kyselyn avulla, kuinka yksilöllistä ja monimuotoista asuminen on tällä hetkellä. Selvitys osoittaa, että hyvinvointialueilla tunnistetaan, ettei nykyinen asumispalvelurakenne vielä mahdollista riittävästi yksilöllistä asumista, vaan asumisyksiköt ovat edelleen asumisen päämuoto. Tämä rajoittaa kehitysvammaisten ihmisten oikeutta valita, missä ja kenen kanssa asua. Erityisesti vaativan tuen järjestäminen sekä tuetun asumisen ratkaisut ovat jääneet liian vähälle huomiolle.

Vammaispalvelulaki antaa vahvan perustan yksilöllisen tuen järjestämiselle, mutta sen soveltaminen edellyttää nykyisten palvelurakenteen tarkastelua ja asumisen kehittämistä. Aiemmin luodut ratkaisut, kuten asuntoryhmät ja -verkostot tuovat monimuotoisuutta asumisen toteutukseen.

Suunnittelumalli tarjoaa pohjan kehitysvammaisten ihmisten asumisen kehittämiseen

Hankkeessa laadittiin myös hyvinvointialueiden tueksi suunnittelumalli vammaisten ihmisten asumiseen. Suunnitelmat vahvistavat yhteistyötä hyvinvointialueiden ja kuntien välillä, tukevat asumisen kehittämistä kokonaisuutena erilaisine ratkaisuineen ja lisäävät

kehitysvammaisten ihmisten osallisuutta. Kun asuminen vastaa yksilöllisiä tarpeita, vältetään myös tilanteita, joissa ihmiset ovat raskaammissa palveluissa kuin heidän tarpeensa vaativat.

Valtiolta tukea asumisratkaisujen toteutukseen

Valtio tukee erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista korkotukilainalla ja erityisryhmien investointiavustuksella. Vuosina 2025–2027 Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus rahoittaa pääasiassa kehitysvammaisten, vaikeavammaisten ja autismikirjoon kuuluvien henkilöiden sekä asunnottomien asumista. Rahoitusta voi saada esimerkiksi erillisiin asuntoihin osana tavallista vuokrataloa, eriytettyihin asuntoryhmiin ja asumisyksiköihin lapsille ja vaativan tuen tarpeisiin. Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus kannustaa toimijoita suunnittelemaan uusia innovatiivisia asuntoratkaisuja.”

Kuusamon vammaisneuvosto

13.1.2026

Sari Tyynelä, puheenjohtaja